מן השמים לארץ רחוק או ממזרח למערב מאמרו לו ממזרח למערב תדע שהרי חמה

במורח הכל מסתכלין בה חמה במערב הכל

מסתכלין בה חמה באמצע רקיע אין הכל

מסתכלין בה וחכמים אומרים זה וזה כאחד

שוין שנאמר יכגבוה שמים על הארץ פ [וגו']

כרחוק מזרח ממערב ואי חד מינייהו נפיש

מבתוב תרווייהו כי ההוא דנפיש ואלא חמה (ש) נכתוב

באמצע רקיע מ"ם אין הכל מסתכלין בה משום

דקאי להדיא ולא כסי ליה מידי אמר להן שמים

נבראו תחלה או הארץ אמרו י⁄ישמים נבראו

תחלה שנא' יבראשית ברא אלהים את השמים

ואת האָרץ אָמר להן אור נבָרא תחלה או חשָך

אמרו לו מילתא דא אין לה פתר ונימרו ליה

חשך נברא תחלה דכתיב יוהארץ היתה תהו

ובהו וחשך והדר ויאמר אלחים יהי אור ויהי אור סברי דילמא אתי לשיולי סמה למעלה

ומה לממה מה לפנים ומה לאחור אי הכי שמים

נמי לא נימרו ליה יז מעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא דקא יז שייל כיון דחזו דקהדר

שאיל סברי לא 'נימא ליה דילמא אתי לשיולי

מה למעלה מה לממה מה לפנים ומה לאחור

אמר להם אידין מתקרי חכים אמרו ליה D איזהו חכם הרואה את הגולד אמר להם אידין מתקרי

גבור אמרו לו איזהו גבור הכובש את יצרו

אמר להן אידין מתקרי עשיר אמרו ליה איזהו

עשיר השמח בחלקו אמר להן מה יעביד איניש

ויחיה אמרו ליה ימית זו עצמו מה יעביד איניש

וימות יחיה את עצמו אמר להן מה יעביד איניש

ויתקבל על ברייתא אמרו יסני מלכו ושלטן אמר

להו דידי מבא מדידכו ירחם מלכו ושלמן ויעבד

מיבו עם בני אינשא אמר להן בימא יאי למידר

או ביבשתא יאי למידר אמרו ליה ביבשתא

יאי למידר דהא כל נחותי ימא לא מיתבא

דעתיהון עד דסלקין ליבשתא אמר להן אידין

מנכון חכים יתיר אמרו לו כולנא כחדא שוויין

דהא כל מילתא דאמרת לנא בחד פתרנא לך

אמר להן מה דין אתריםתון לקבלי אמרו ליה

סמנא נצח אמר להן יו הא אנא מקטילנא

יתכון בגזירת מלכין אמרו ליה שלמן ביד מלכא

ולא יאי למלכא כזב מיד אלביש יתהון לבושין

דארגוון ₪ ושדי מניכא דדהבא על צואריהון אמר להן בעינא דאיזל למדינת אפריקי אמרו

ליה לא מצית אזלת דפסקי הרי חשך אמר להן

לא סגיא דלא אזלינא אממו הכי משיילנא לכו

אלא יו מאי אעביד אמרו ליה אייתי חמרי לובאי

דפרשי בהברא ואייתי קיבורי דמתני וקמר

בהאי גיסא דכי אתית ◌ּ(באורחא) נקטת

בגוייהו ואתית לאתרך עבד הכי ואזל ממא

לההוא מחוזא דכוליה נשי בעי למיעבד

קרבא בהדייהו אמרו ליה אי קטלת לן יאמרו

נשי קטל אי קטילנא לך יאמרו מלכא

דקטלוהו נשי אמר להן אייתו לי נהמא

אייתו ליה נהמא דדהבא אפתורא דדהבא

תמיד ויעביד טיבו עם בני העיר בשביל אנשי העיר וידבר עליהם אל

המלך שלא להכביד עולו עליהם ואז יבאו בני העיר לעובדו": בימא יאי

למידר או ביבשחא. באיזה מקום טוב לגור בים או ביבשה. השיבו לו

ביכשה: דהה כל נחותי ימה לה מיחבה דעתייהו. חין דעתן מיושבת בהן

עד שירדו ליבשה: אי דין מנכון טפי

חליםיג] . איזה מכם חכם יותר: לולנא

בחדת פתרנת לך. כולנו חכמים וחין

חכם זה מזה שהרי כולנו הסכמנו לדעת

מן השמים לארץ רחוק. כלומר איזה רחוק יותר: אמרו לו ממורח

למערב. רחוק יותר משמים לחרץ: וחדע שהרי חמה במורח הכל

מססכלים בה חמה באמלע רקיע אין הכל מססכלין. ולמה לפי שהחמה

כשהיא במזרח או במערב היא רחוקה ובשביל שהיא רחוקה יכולים

להסתכל בה שאין האורה מזקת לעינים

אבל כשהיא באמצע הרקיע קרובה

ואורה מזהיר כ"כ שאין יכולין לראות:

וחכ"ה זה וזה מדמם שוה. כדמוכחי

הראי: כתוב אחד אומר כגבוה שמים

על החרץ וכתוב חחד חומר כרחוק

מורה ממערב. ואם לא היתה מדתו

שוה אלא מזרח ומערב רחוק יותר למה

אחז הכתוב במועט במדה לא היה לו

כלל לומר אלא המרובה אלא ודאי שניהם

שוין במדה לכך אחו את שניהן: אלא

מאי טעס חמהיא באמלע הרקיע אין

הכל מסתכלין בה. כמו שהם מסתכלין

כשהיא במזרח או במערב: משום דהאי

להדיא. בגילוי היא עומדת ולא כסי

לה מידי ובשביל כך אורה מזהיר ומזיק

לעינים המביטות שם: אמר להם שמים

נבראו מחלה. כלומר או ארץ ושמים

יבן כאחד נבראו: שנאמר בראשית ברא

אלהים את השמים. אלמא שמים קדים:

אור נברא מחלה. כלומר איזו נברא

תחלה: מילסא דא לים ליה פתר.

דבר זה ששאלת אין שום אדם בעולם

שיודע לפותרה: ופריך הש"ם ואמאי

השיבו ליה מילתא דא לית ליה פתר:

ולימרו ליה. מן הפסוק דחשך נברא

תחלה שנאמריי וחשך על פני תהום והדר

ויאמר אלהים יהי אור אלמא חשך קדים:

סברי. אי אמרו ליה הרי אתא לשייולי

מה למעלה ומה למטה והילכך השיבו

ליה מילתא דא לית ליה פתר וימנע

ולה ישאלם עוד ממעשה בראשית: אי הכי. דבשביל כך נמנעו מלהשיבו

תחלה נמי אמאי השיבו לו השמים

נבראו תחלה לא היה להם להשיבו כלום

משום דילמה אתי כו׳: מעיקרה סברי

הקרחי בעלמה הוה דקה משחיל. ולה

ישוב עוד לשאול יותר ממעשה בראשית

לכך יכולים להשיבו האמת כיון דחזו

וכו': אידין חלים. מי מיתקרי חכם:

הרוחה חם הנולד. המבין מלבו מה

שעתיד להיות קורות שעתידים לבח

ומהר מהן: הכובש את יצרו. בא לידי

עבירה וכבש את יצרו ונמלט ממנה:

השמח בחלקו. במה שנותן לו המקום:

ימית את עלמו. ישפיל את עלמו:

יחיה אם עלמו. יגבה את עלמו ומתוך

. כך יתנו בו הבריות עין רעה ויקנאו

בו וימות. ולימדוך חכמים שחדם הרולה

שיחיה ישפיל את עלמו וירחמו עליו

הבריות ויחיה שנים הרבה ומגאוה ימנע

את עלמו שלא יקלרו ימיו וימות בלא

עתו: יסנא מלכו ושלטון. ויתקבלו

דבריו ויאהבו אותו אבל אדם רגיל

לדבר עם מלכים ושרים מקנאים בו בני

אדם ומתוך כך שונאים אותו ואת מעשיו: דידי עדיפא מדידכו. חכמתי

גדולה משלכם שאני יועלו עלה טובה

שעל ידה יהא מקובל לפני הבריות ואיזו

עלה ירחם מלך ושלטון וידבר עמהם

ותנינה יב. ע"ש שוהו דעת ב"ש ה) [מגיגה יב. ע"ם שזהר דעת נ"ם לבל ב"ה אומרים ארץ נברא מחלה],
 ב) [מגיגה יא:], ג) [אבות ריש פ"ד ע"שן,
 ד) [ל"ל שטנאן,
 ה) [בע"י לימאן,
 ה) [בע"י לימאן, לכבדו, ה) לכאורה אינו מובן דהא המשולם כוי כלייל, י) [ל"ל הרקיע], ל) [נ"ל של"ל ד"ה מה למעלה למעלה כו'], ל) ל"ל ממחחמים בנו.

תורה אור השלם

מרחפת על פני המים: בראשית א ב

רבינו גרשום

בְראשית בְּרָא אֱלֹדִים אַת בַּרְא אֱלֹדִים אַת הַשְׁמִים וְאַת הָאְרֶץ:
 הַ וְהָאָרֵץ דְיִהְה תֹהוּ וְבֹהוּ
 וְהַאָרֵץ דְיִהְה תֹהוּ וְבֹהוּ
 וְהַאָרֵץ לְּפָנִי תְהוֹם וְרוֹחְ אֱלֹהִים

לכבדו, או נכחורה חיני מובן דהח אדרבה בדף הקודה הביא דר"מ מסכש דמרי מילי נינהו ואולי דל"ל ודלא כפירוש בדיני יעקב ז"ל וכל לשון רבינו לריך מיקון, טו ומבעיא לן החם מנגדו ביו"ט מהו טעמא דר"י בן

תדע שהרי חמה במזרח הכל תדע שהרי חמה במורח הכל מסתכלין בה. יש כח לעין להסתכל מפני שהיא רחוקה מהן הרבה ואין מזיק הזהרורית לעין: באמצע הרקיע. אין כח לעין מפני שקרובה היא יותר לכן מפני שקרובה ווא חד ומזיק הזהרורית: ואי חד מינייהו נפיש. למה לי למיכתב תרי שיעורי נכתוב כי ההוא דנפיש אלא ש"מ דשוין: א"כ דנפיש אלא ש"מ דשוין: א"כ מ"ט חמה באמצע רקיע אין הכל מסתכלין בה משום דקאי להדיא בגילוי ולא כסי לה מידי אבל במזרח ובמערב מתכסה בקצת גובהה של ארץ ויש כח בעין לראותה: ימית את עצמו. . על דברי תורה: יחיה את עצמו. על דברי תורה: יחיה את עצמו.
על דברי תורה כשיגבה לבו
עליהן ומבקש שררה מקצרין
ימיו: ישנא מלכות ושלטון.
כלומר יברח מן השררה: דידי
עדיפא דאמינא. ירחם מלכות
ושולטן, כלומר יתמוד שררה
ושולטן, כלומר יתמוד שררה ושולטן, כלומר יחמוד שררה וכשיבא לכך אל יגביה דעתו אלא יעשה טובה לבני אדם זהו שבחו לפי שעד שהוא הדיוט אין יכול כ״כ להרע או להיטיב ואין דעתו נכרת אם אדם טוב אם לאו: מה נכרת אם אדם טוב אם לאו: מה דין אתריסתון לקיבלן. מדוע אינכם מודים לנו ולמה לא תלכו אחרינו והלא תראו שאתם שפלים ואנחנו מלכים ושרים: שפלים ואנחנו מלכים ושירם: אמרו ליה סטנא נצח. כלומר אל תתמה על זה שהשטן הוא נוצח שמתעה אותם ונותן להם גאולה לוסוף ויודים לגיהום: הא אנא קטילנא לכון בנותר מלכין. שהשבתוני דבר בזיון: אמרו ליה שולטן ביד מלכו. להמית מי שירצה: אבל לא יאי למלכא כדיב. לא נזה למלך למלכא כדיב. לא נזה למלך יכעוס מכל מה שישיבו לו: יכעוס מכל מה שישיבו לו: דפרשי בחברא. שהולכין יכעוס מכל מה שישיבו לו: דפרשי בחברה, שהולכין קיבורי דמתני, סיסין של חבלים: וקטר בהאי גיסא. במקום האורה ותפוס בראשי דרך החבלים ולץ ותוכל לחזור דרך החבלים ולא תטעה :בחשך

1. פּי בְגְבהַ שְׁמִים עַל הָאָרֶץ גָבַר חַסְדּוֹ עַל יְרֵאָיו: תהלים קג יא

הגהות הב"ח

(6) במ' ואי חד מינייהו נחים לא :כתוב תרווייהו אלא ההוא דנפיש:

פי' הרא"ש

דליירי צשמש קבעה לה גם זו: חבב? מסחכלין כה, לפי שבבקר ופערב היא רמוקה ואין אורה מכחיש כל כך מאור העינים ויכול להסחכל כה אבל כשעומדת כחלי י) (שמש) היא קרובה ואז אורה רב: משום דקאי להדיא ולא כקי ליה מידי. לפי שהוא עומד כנגדה ואין דבר מכסה עליו למעט אורה מכהה מאור עינים ואינו יכול להסחכל בה. אבל כשעומד בין מזרח למערב הרים וגבעות מפסיקין בינו ופיטו ומכהה אור החמה: כ) למעלה מרקיע שעל ראשי החיום: ומה למטר. מהאכץ ומתהום: מה לפנים, חוץ למחילת העולם למזרח ומה לאחור קחרן למחילת העולם למערב. ל"א מה לפנים קודם בראה העולם ומה לאחור אחר שיכלה ומתהום: מה לפנים, חוץ למחילת העולם למזרח ומה לאחור קחרן למחילת העולם למערב. ל"א מה לפנים קודם בראה העולם ומ

ומהחס: בה לפנס. מון למחלת העולם מומנים אל העול מערב. "א מל היש היינו באון מחלת העולם מומנים לל מערב. "א מה אל היינו באון מחלת העולם מומנים לל מערב. "א מה אל היינו באון מחלת העולם מומנים לל מערב. "א מה אל היינו באון מחלת העולם מומנים לל מערב. "א מה אל היינו באון מחלת העולם מערב. "א מה אל היינו באון מחלת המולם הוא של היינו באון מחלת המולם מערב. "א מה אל אביי בשל המולם ביצים מערב. "א מה אל אביי בשל המולם המולם ביצים היים באון מחלת הוא של הוא של עריב מערה שעות המולם ביצים הוא הוא של אביי במשה בעום ב"א מה אל מיר ביצים היים להוא של הוא מתלת המולם ביצים להוא אם מתלים להוא של מתלת המולם ביצים מתלת המולם ביצים ביצים מתלת המולם בי

אן כנועל כי לחוק מנולד. בן גב על יראיו וכתיב כרחוק מזרח הרחיק ממנו את פשעינו: ג] נפ לשיולי מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור מעיקרא: הן דקא משייל נטי מנותר מעניקנים אין דקה מומיכ כיון: רן ליה איזה חכם הרואה אות ר נמחק: זן ימים את עצמו: חן להן קטילנא תיבות הא אנא נמחק: טן דארגוון שואלו מניכא חיבת שרי מחק: ין מה אעביד נ״א רבוחכם: יאן חמה באה באמנע: יבו ושמים יאן ממט כמט כממעני. יבן חמים נבראו כאחת חיבת כאחד ל"ש: יג] חמים טפי איזה: ידן למקומך תאחוז באומן קבורי:

חחד: אמר להן מה דין אתריסתון לקבלי. מה זה שאתם עומדים נגדי ואינכם מחזיקים יראתנו הלא אתם יודעים כי אנחנו הרבים ואתם תחתינו. פי' הראב"ד אתריסתון לשון תרים ומגן: אמרו ליה ששימש בשבת אבל בכהן שחילל שבת במקדש שלא לצורך העבודה לדברי הכל גגחייב ולא שענה נלח. זו חינה רחיה שהרי חתם רואים בכל יום שהשטן הוא נולח ומטעה העבודה לדברי הכל גגחייב ולא אמרינן כיון שנתנה רשות לכהנים לחלל שבת במקדש שיהיו רשות לחלל להם אפילו שלא לצורך לחלל להם אפילו שלא לצורך העבודה ומש״ה דוקא נקט זר ששימש דהיינו לצורך העבודה ששימש דהיינו לצורך העבודה בני האדם אף אתם אל תתמהו על שאנו תחתיכם: אמר להם. שוטין אתם שאתם מחזיקים יראתכם שאם ארצה אהרוג אתכם בגזירת מלכים שאני יכז מצינו גבי נדרים ונדבות ביום מלך ואבקש לשאר מלכים שאוהבים וכן מצינו גבי נדרים ונדבות ביום טוב ולא אמרינן מיגו דאשתרי יו"ט לגבי תמידין ומוספין אשתרי נמי גבי נדרים ונדבות ומשום הכי השוחט עולת נדבה ביו"ט אותי שיתנו לי רשות להרוג אתכם: אמרו לו שילטון ביד מלכות ולא יאי למלכא כזב. כלומר בידך הממשלה לעשות שאתה מלך ושר אבל בכך הכי השוחט עולת גדבה בידים לוקה וכן מצינו דחיבי לאוין מדאורייתא ראוי לייבם משום דאתי עשה ודחי את לא תעשה אלא דגזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה ולא אמרי כיון דאשתרי ביאה ראשונה אשתרי ביצה שניה ולא אמרי כיון נחמתנו שהבטחתנו שלא תעשה עמנו רעה ואין נאה למלך לדבר שקר שנא׳ ראשתרי ביאה ראשונה אשתרי ביאה שניה דלא שייך לומר כיון דאשתרי אשתרי אלא ביפת תואר וכיוצא בזה שאינו מחמת דחייה עשה את לא תעשה שהר יפת תואר אינו עושה שום מצוה בביאתו כ"א דניתני לו רשות כדי שלא יבא עליה באיסור אבל לף כי לנדיב דבר שקר (משלי יו): מיד אלביש יתהון. הלביש אותם לבושי ארגמן וישם רביד זהב על לוארם: אמר להם בעינא דאיול. רולה אני לילך למדינת אפריקא: אמרו לא מצית במקום שהוא מחמת דחיית עשה את לא תעשה לשם אינו מותר כ"א בעידנא דקיים קיום עשה. אולת. אינך יכול ללכת שהרי חשך באמצע הדרך מקום שיש בו חשך בין ביום בין בלילה ואין שום אדם יכול וה"נ בכלאים בציצית אינו מותר וה"ג בכלאים בציצית אינו מותר אלא בעידנא דמקיים עשה כגון ביום ולא בלילה ואין לשנות לפ' הרים וגבעות כההיא דערכין דמסיק (נהי) אשתרי בשעת עבודה כו' לפיכך h) פירש ר' יעקב לעבור אותן הרים: אמר להם לא סגיא דלה הזילנה המטו הכי משיילה מה אעביד. תקעתי עלמי ללכת שם אמטו כו' לפיכך ה) פירש ו ברוכ כו' לפיכך ה) פירש בתוס' צרפת ז"ל כמו שכתוב שם בתוס' צרפת שמואל הכי ובשביל שתקעתי בעלמי אני שואל לכם עלה מה תקנתי ובאיזה ענין אוכל דההיא דמנחות דקאמר שמואל תכלת אין בה משום כלאים ואפי בפטורה לאו ב' מילי נינהו אלא נמי אין להביא ראיה דא״ל אה״נ דיש בה כלאים כיון שהיתה פטורה מן הציצית כל ל' יום ועוד לעבור: אייתי חמרי לובאי דפרשי בהברת. הבת חמורים גדולים ממלרים שיודעין ללכת בחשך. דפרשי כמו (פסחים דף ו.) המפרש והיולא בשיירא: ו**אייהי** פטורה כן הציציו כל ליום דעור דפטורה דטלית שאולה אינו דומה לפטורה דלילה משום דבלילה קיבורי דמתני וקטר בהאי גיסא. וקשור אינו חובה אצל שום אדם ופטורה דטלית שאולה יש בחובה אצל בהאי גיסא בעברך: וכשתחזור למקומך ידן בעל הטלית: אבנטו של כה"ג לא [תאחוז] באותן קיבורי דבשבילם תשוב זהו אבנטו של כהן הדיוט. פירש דשל כה"ג הי' דכלאים ושאר ימות למקומך על פי קיבורי עד שתגיע דשל כה"ג הי' דכלאים ושאר ימות השנה ושל כהן הדיוט דבוץ ויש גורסין אבנטו של כה"ג זהו אבנטו למקום שנקשר ואז תהיה במקומך: עבד הכי כי מעא לההוא מחווא דכולה של כהן הדיוט בשאר ימות השנה וכולי חדא מילתא היא. וא"ל נשי. לא היה באותו הכרך כי אם דהיינו טעמא של המ״ד דאבנטו של כה״ג הוא דכלאים אבל של כ״ג דבוץ משום דבפ׳ תצוה כתיב נשים: בעה למעבד קרבה. רלה לעשות עמהן מלחמה: אמרו לו. הנשים אי בגדי אהרן בחד קרא ובגדי בניו קטלת לן יאמרו נשי קטיל כלומר זו בקרא אחריני ופירש בגדי אהרן אינה גבורה אם תלחם עמנו שהרי אם . שצריך מעשה רוקם אבל בההיא קרא דבגדי בניו לא כתיב מעשה תהרוג אותנו יאמרו העולם שישמעו קרא דבגדי בניו לא כחיב מעשה רוקם אלא ועשית להם אבנטים סתם ובפ' אלה פקודי בעשיית האבנט כלאים לשם כתיב רוקם בדבר נשים הרג וזו אינה גבורה ואם אנו נהרוג אותך יאמרו השומעים כמה האבנט כלאים לחם כתיב ורקם מכלל משום דהאבנט הוא האמור באתה תצוה בכגדי אהרן אבל אבנטו של בניו משמע שהיה חלוק משל אהרן דהא לא כתיב רוקם. ואין להקשות באלה פקודי גרוע מלך זה שנשים נתחברו עליו והרגוהו מוטב שתמנע את עלמך ואל תלחם עמנו פן תהיה לבוז: אמר להן. הריני שומע לעצמכם ולא אזיק לכם בתיב בהדיא ויעשו את הכתונת שש לאהרן ובניו הא דיכתונת בניו לא היה שש דהא בתצוה כתיב בבגדי אהרן גבי מצופת שש ובבגדי בניג לא כתיב שש ואפעיים והביאו לי לחם לאכול: אייתו ליה נהמא דדהבא אפחורא דדהבא. הביאו לו לחם של זהב מונח על שולחן של זהב: הם זה כזה שווים י"ל כיון דכתיב

באלה פקודי ואת המצנפת ואת

. פארי המגבעות שש ואת המכנסי

בר שש וכו׳ ואשכחן דמכנסיים לא חלק בתצוה בין בגדי אהרן לבגדי בניו א״כ כמו דבמכנסיים דין א׳ להם כן בכתות: שמא תכרוך נימא א׳ על בשרו. קשיא לי מה בכך אם תכרך הא דבר שאין מתכוין בה ואח״כ ראיתי שריב״א הלוי ז״ל כמו זה הקשה וי״א דלא קיי״ל כר״ש ומביאין ראיה ג״כ מהשאלתות שכתוב בפ׳ אמור אל הכהנים דלא קיי״ל כר״ש בשאר איסורים ומביאין ראיה מהגירסא בשלהי ח׳ שרצים הרוצה שיסרס תרנגלתו יטול כרבלתו ומסתרס מאליו. ומסקנא [והאמר רב אשי וכו׳] הא לאו